

CHRISTELIJK RESIDENTIE MANNENKOOR

Begin tot eind

OPERATION
THANK YOU
CANADA

Aangepast 25 oktober 2010

Met CRM naar de nieuwe wereld

Door Peter Willemse

Droomreis naar Canada en Amerika

Eindelijk was het dan zover! **Dag 1: 29 april 1970**

Om half twaalf was het verzamelen geblazen in de Opstandingskerk. Bepakt en gezakt kwamen ze aan, de zangers van ons Chr. Res. Mannenkoor. De jongeren en de ouderen allemaal in de beste stemming; we gingen immers op avontuur. Want een reis naar Canada en Amerika is geen kleinigheid.

In het lokaal onder de kerkzaal werd eerst appèl gehouden. Daar zagen we Dammis de Geus van de Nieuwe Haagse Courant en Cock van Viegen van de Haagsche Courant. Ook de bekende organist Wim v.d. Panne was van de partij. Hij reisde met ons mee tot Toronto tot vanwaar hij doorging naar New York om een aantal orgelconcerten te verzorgen.

Vier bussen

Na het appèl kon een ieder zich naar de vier gereedstaande bussen begeven. Het was inmiddels half één toen de stoet zich onder klokgelui in beweging zette. En een uitzwaaiers dat we hadden! Vrouwen en moeders van de zangers stonden te zwaaien dat het een lust was. 'Behouden vaart en een goede reis', zullen ze wel gedacht hebben. De 200 leden van ons C.R.M. maakten een kleine maar vreugdevolle sprong in de richting van Schiphol waar we om half twee arriveerden.

Koorfoto

Het eerste wat moest gebeuren op de nationale luchthaven was een foto maken van het koor. Het moest een actiefoto worden, zodat we onze monden open moesten doen, en wat kan je dan beter zingen dan: *Wij hebben een woord voor de wereld*. Aldus geschiedde. Daarna werd het verzamelen aan de balie. De een met een krentenbol en de ander met een koek. Baliekluyvers van het C.R.M.! De passen werden gecontroleerd en de tickets uitgereikt. Om half vier begeven we ons vol verwachting door de z.g. slurf naar het vliegtuig. Sommigen met veel bravoer, anderen stiller dan normaal stapten we de DC-8 super in. Vasco da Gama stond er op z'n reusachtige glimmende neus. Na een kwartiertje wen-

en in het toestel kregen we het sein: 'riemen vast en niet roken'. Het was zover, de motoren begonnen angstaanjagend te gieren. We taxieden over de baan naar de grote startbaan om even daarna de luchtdoop te ontvangen. Het viel allemaal erg mee, de stemmen kwamen los boven de Noordzee. We zagen bootjes als tuinboonschillen.

Over Schotland

Daar kwamen de stewardessen langs met *De Telegraaf*. De snelheid van onze *plane* was na een half uur 875 k/u en de hoogte 10.000 meter. Daar dachten we maar niet aan en we lieten ons heerlijk door het luchtruim glijden. We naderden na anderhalf uur Schotland. Dit deel van onze aarde was moeilijk vanuit de lucht te ontdekken omdat er een tamelijk dikke bewolking hing. We voelden ons erg thuis in de DC-8.

Eet smakelijk

De ene verrassing na de andere volgde. Na de krant werd het zwemvest gedemonstreerd. Enkelen zagen zich al rondobberen in de Oceaan. Daarna werd het tijd voor het drankje. Letterlijk alles was er aan boord. Van wodka tot cola. Onze vriend Gerrit de Vries was ook weer helemaal in vorm. Zijn mond stond niet stil en z'n lange soepele lichaam maakte veel indruk op de stewardessen. Vervolgens was het diner aan de beurt. Een fraaie speciale menukaart ging hieraan vooraf. Keurige *plates* met heerlijke gerechten werden voor ons neergezet. Eet smakelijk heren! Nou, en dat deden we! Wat een service van de K.L.M. We kregen er ook nog champagne bij.

Warme pantoffeltjes

Na dit heerlijke eten op 10 km hoogte werd er druk gelopen naar dat ene toilet. Dat werd in de rij staan. Maar een ieder had geduld. De C.R.M.-ers werden stil, de slaap kreeg hen te pakken. Vanavond geen Fabeltjeskrant maar een doodnuchtere Telegraaf. De voorzitter komt zo nu en dan even langs en spreekt zijn tevreden mannenbroeders bemoedigend toe. Hij denkt 'het zal je kind maar wezen!' Na vijf uur vliegen werd het zowaar tijd voor een heel fijn ijsje. Het kon niet op. We hoorden van de marconist dat het buiten 53 graden onder nul was. Was ik even blij dat de K.L.M. voor warme pantoffeltjes had gezorgd! *De Four Sounds* die met ons meereisden, zorgden voor wat verstrooiing. Met aan elke zijde een lieftallige stewardess en enkele leden van het C.R.M. klonken er wat spirituals. Een gezellige aangelegenheid.

De zon scheen helder boven Canadese grond. We zagen ijsvlakten en uitgestrekte dorre velden. Een wonderlijk mooi gezicht. Na al het eten gingen we voor de verandering weer eens eten. Onze K.L.M. is af! Ik zou hem willen noemen: *Koninklijke Lunch Maatschappij*.

Stokdoof

Na ongeveer acht uur vliegen naderden we Toronto Airport. We gingen landen, de riemen weer vast, het snoepje – die we bij het stijgen ook kregen – in de mond om de druk wat op te vangen. Even werden de meesten stokdoof. Na enkele spannende momenten van ‘zou die wel of zou die niet...’ landde ons toestel veilig op Canadese bodem. Een zucht van verlichting ging door ons heen. Het eerste dat ons opviel was het temperatuurverschil met Nederland. We gingen weg uit Den Haag met hagel en 7 graden. We kwamen in Toronto aan met zon en 25 graden. Even deed dat vreemd aan.

Familieleden ontmoetten familieleden

Het vliegveld was niet zo mooi als Schiphol. We gingen door een lange tunnel naar de uitgang van het vliegveld, nadat we de passen hadden laten controleren. De Canadese Airportbussen stonden gereed om ons naar het ontmoetingscentrum te brengen. Na een kwartier rijden kwamen we daar aan. De tafereeltjes die we te zien kregen waren alleen maar hartverwarmend. Familieleden ontmoetten familieleden na vele jaren! Hoe dat toeging is met geen pen te beschrijven. Er werd hier gesproken door leden van het comité *Thank You Canada* o.a. de heer Jan van Bruchem en Pieter Speelman. Ook de consul-generaal de heer Stuurman sprak enkele woorden van welkom. Om ongeveer negen uur vertrokken we met onze gastheren en –dames naar ons adres. Er wordt natuurlijk nog veel gepraat en daarna gingen de vermoeide reizigers naar bed. We wensen elkaar, om nog even in Hollandse sfeer te blijven, snaveltjes toe en welterusten

Oranjeconcert

Dag 2: 30 april 1970

De volgende dag was het 30 april. De verjaardag van onze koningin. Ditmaal geen Oranjeconcert in Den Haag maar in de *Massey Hall* te Toronto. Met ruim 1800 aanwezigen zongen we *O, Canada* en het *Wilhelmus*. Wat zou er door deze mensen zijn heengegaan toen het Nederlandse volkslied klonk?

Het concert begon wat stroef. We moesten even aan elkaar wennen. De applausmeter liep echter al spoedig op. Aan het eind van de avond brak men de zaal zowat af. Ook hier kijken ze blijkbaar eerst de kat uit de boom. Jan van Weelden bespeelde glashelder de vleugel en onze alt Tony Jaanus-Rebel bespeelde met haar warme altstem

op voortreffelijke wijze de zaal. *O, Rest in the Lord* van Mendelssohn, *Mijn Vaderland* van Cath. van Rennes en *Gelukkig is het land* van Valerius werd door haar gezongen. Ook de *Four Sounds* deden het hier geweldig. Vooral *O Freedom* maakte diepe indruk op de toehoorders. Als intermezzo overhandigde de heer Mooring een boek over Den Haag en ontving hij een prachtig houten bord met de afbeelding van de City Hall erop. Daarna was het concert ten einde en de zangers begaven zich weer naar hun respectievelijke gastheren en -dames. De gestroomlijnde wagens reden af en aan. Er waren veel zangers die langer dan een uur moesten rijden voordat zij op de plaats van bestemming waren. Ik geloof dat we nog nooit zo vaak in zulke mooie auto's gereden hebben als hier in Canada. Tot je grote verbazing zie je soms ineens een Volkswagen kever opduiken tussen al die grote sleeën. Zo'n VW hebben ze daar meestal als tweede *car*. Ja, en zo gingen we dan de volgende dag tegemoet.

Liberation

Dag 3: 1 mei 1970

Het was 1 mei en deze dag waren we vrij. Het onweerde en de temperatuur was vrij hoog. De zangers vermaakten zich kostelijk. Een ieder op z'n eigen manier. Er waren er die gingen varen of zwemmen; anderen hielden zich op in de geweldige *stores* of *shopping centers*. De grote warenhuizen van Canada met o.a. de namen van *Wooloo* of *Dominion*.

Die avond werden we verwacht in het stadhuis van Toronto. Daar werden de doden herdacht die vielen in de Tweede Wereldoorlog. We zagen daar afgevaardigden van diverse Regimenten en oorlogsinvaliden in rolstoelen. Hier klonk voor het eerst het *Liberation* van Arie Pronk. We moesten ons behelpen met een piano en een akoestiek die het nou niet zo geweldig deed. Maar met een pianist als Van Weelden en een alt als Tony Jaanus en een dirigent als Pronk klinkt zo'n compositie toch fijn.

De burgemeester van Toronto hield een toespraak en de koren bestaande uit Canadese Nederlanders zongen o.a. *Wilt heden nu treden*. Verder waren er toespraken van de consul-generaal en de oorlogsveteraan generaal Guy Simmonds. De vaandels van alle regimenten werden binnengedragen. De dragers liepen onder doedelzakmuziek de zaal door om zich op te stellen achter en naast het sprekersgestoelte.

Alvorens deze plechtige bijeenkomst begon, had de burgemeester het C.R.M. ontvangen in de raadszaal. Men kon daar allerlei vragen stellen. De heer Mooring raakte hier voor de tweede keer een boek over Den Haag kwijt. De burgemeester was heel erg dankbaar voor deze gift. Toen we na afloop de City Hall verlieten zagen we de schitterende illuminatie van het stadhuis en de prachtige fontein op de grote *Plaza*. Geweldig dat we dit allemaal mochten beleven. Het bracht ons in de sfeer van de sprookjes. Ach, het is toch ook een sprookje dat werkelijkheid werd, nietwaar? Weet je wat zo leuk is van de reis, dat je zoveel bekenden van vroeger tegenkomt. Of zelfs zoals een van onze leden die familie tegenkwam waarvan hij het bestaan niet eens wist. Ach, onze Nederlandse vrienden in Canada zijn allen dolenthousiast over onze komst. Wie had kunnen denken dat we na twintig jaar nog eens met broer of zuster in Toronto zouden lopen?

George United Church

Dag 3/4: 2/3 mei 1970

De volgende dag, 2 mei, zijn we vrij. De vrije dagen zijn natuurlijk moeilijk te beschrijven, omdat we die allemaal op verschillende manieren, ren, ver van elkaar verwijderd, doorbrengen met onze gastheren en -dames. Dat geldt eveneens voor zondag 3 mei. De meesten hebben een kerkdienst bezocht in hun standplaats. Die avond hadden we een kerkconcert in de *George United Church* in Toronto. Een onvergetelijke avond. We werden geconfronteerd met een kerk van 1800 zitplaatsen, waar 3000 bezoekers stonden, zaten of hingen om ons concert te beluisteren. Er kon geen postzegel op zijn kant meer bij! Wat hadden we daar een fijne avond. Onder applaus van vooral jeugdig publiek liepen we naar onze plaatsen. De opstelling was weer een probleem. Het was daar aan de krappe kant. Maar dankzij de hulp van de heren Van Santen, Spruit, Bosman en Westra kwamen we toch allemaal nog redelijk terecht. De Four Sounds en Tony Jaanus-Rebel zongen hun liederen vanaf de preekstoel en Jan van Weelden was in z'n element met dat prachtige stereofonische vierklaviersorgel waarop hij *Merck toch hoe Sterck* ten gehore bracht. Na afloop van het concert klonken onder zijn muzikale handen vandaan enkele Nederlandse volksliederen. Het publiek bleef staan en beluisterde met zichtbaar genoegen. Dit deed denken aan Coventry, twee jaar geleden. Het was een feest voor de oud-Hollanders om deze avond mee te mogen maken. De voorzitter, dirigent en solisten kregen een prachtig boek overhandigd door de heer Jan van Bruchem, voorzitter van het comité *Thank You Canada*. In jaren hadden ze hier in Toronto niet zo'n fijne avond beleefd.

We hadden het allen best hier. Sommigen beklommen hoge gebouwen, anderen bezochten jeugdverenigingen, weer anderen gingen familieleden af, zoals ondergetekende. Al met al was het hier voor ons een groot vermaakcentrum waar niemand zich kon vervelen. De dagen gingen snel, het werd al weer 4 mei.

Niagara Falls

Dag 5: 4 mei 1970

We moesten vroeg uit de veren, koffers pakken en afscheid nemen van onze nooit te vergeten gastfamilies. Daarna gingen we met vijf bussen van *Travelways* op weg van Toronto naar Hamilton. Onderweg in St. Catherines gebruikten we de lunch. In een grote zaal hadden de plaatselijke vrouwenverenigingen gezorgd voor een grootse ontvangst. Lange tafels met schalen brood stonden gereed. Meesterlijk! Na een half uurtje eten kwamen er ongeveer driehonderd kinderen de zaal binnen om te luisteren naar drie liederen door het C.R.M. gezongen en een spiritual door The Four Sounds. Ten slotte zongen we allemaal met de kinderen het *Glory, glory Halleluja*. Zo kregen de organisatoren vast een voorproefje van het con-

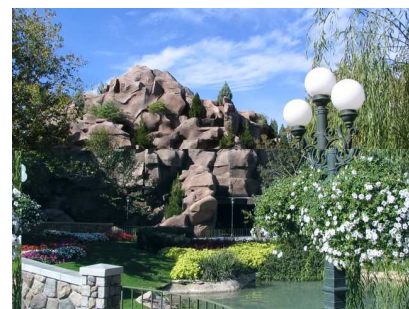

concert in Hamilton. Na deze overweldigende ontvangst gingen we weer in de bussen. De magen vol en vol goede moed op weg naar de *Niagara Watervallen*. Eenmaal daar aangekomen keken we onze ogen uit. Onbeschrijflijk mooi. Denderende 'alles' en prachtige vergezichten vanaf de toren (soort Euromast). Eerst werd er een film gedraaid over het ontstaan van de *falls*. Bijzonder interessant. De meesten van ons doken de souvenirwinkeltjes in om daarna met een grote sombrero of een ander raar petje weer tevoorschijn te komen. Er worden ook veel foto's gemaakt. Laat in de middag vertrokken de bussen weer naar Hamilton waar we na een uur rijden aankwamen.

Kaart met naam en nummer

Allen hadden een kaart met naam en nummer ontvangen. Die moesten we bij aankomst omhoog houden, dan konden onze nieuwe 'eigenaars' ons zo oppikken. Het leek net een uitverkoop van C.R.M.-leden. Gelukkig bleef er niemand over, dus het opgeruimde mannenkoor was spoedig opgeruimd op de grote plaza in de stad. We reden weer als vorsten in die grote sleeën. De auto's werden steeds luxer en groter maar ons geld steeds minder en kleiner. Mens nog aan toe, wat vlogen de dollars je zak uit. Onze huisvesting in Hamilton was weer uitstekend. Persoonlijk was ik met vriend Kuiken bij een familie met vier kinderen, een poes en een car. Wij vermaakten ons best. We gingen uit rijden naar de *Rocky Gardens*. Dat was een rotspark met vele bloemen. Te vergelijken met bijvoorbeeld Berg en Bos te Apeldoorn. Om de haverklap kwam je daar een zanger tegen. In dat park werden we getraakteerd op warme kip en patat. Heerlijk! Hier hoorden we ook nog wat opbouwende kritiek. Een Canadees vond het koor wat onrustig bij het opstellen. Er werd teveel heen en weer gelopen. In Canada weet ieder koorlid zijn plaats. Daar gaat men dan staan en houdt verder zijn mond dicht. Zwaait niet naar zijn familie en neemt geen handvol wiebertjes uit een rammelend doosje; vervolgens bergt hij zijn muziek pas op als het applaus verdwenen is en ten slotte voelt hij zich toch helemaal niet als een marionettenpop. Dat is de kunst. Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig. Zoiets heet discipline. Ik meen dat onze voorzitter daar wel eens iets over gezegd heeft in het verleden. De Latijnse nummers deden het niet zo best bij dit publiek. Die hadden we wel thuis kunnen laten, zoals een toehoorder zich uitdrukte. Deze eenvoudige, doch wel kritische bevolking hoorde liever bijvoorbeeld *De Heilige*

Stad of Eens zal op de grote morgen. Al reizend leert men. Zo ook in de *Presbyterian Church* – de kerk waar onlangs Feike Asma concerteerde. Daar stonden weer in ons zwarte kloffie. De volksliederen werden gezongen in een stampvolle hete kerk. De Latijnse stukken waren deels geschraapt, alleen het mooie *Popule Meus* bleef over. De staanplaats was weer beroerd, maar het orgel was machtig. Van Weelden leefde zich behoorlijk uit op dit grote ingebouwde instrument. De Four Sounds deden het hier zonder microfoon, wat toch ook voortreffelijk ging. De alt was deze avond wat moe. Tot het eind ging alles prima, maar bij het *Glory Halleluja* haperde ze helaas even. Maar, mocht het voor een keertje? Het *Liberation* klonk geweldig goed met dit orgel. De heer Mooring kreeg voor de tweede maal een bord, nu van zilver.

Ook dit concert, waar onder andere *De Heilige Stad* in de plaats kwam van een Latijnse compositie, was weer ten einde. Buiten voor de kerk werd er nog veel nagepraat over deze geweldige avond. Het zoveelste korte nachtje brak aan.

London

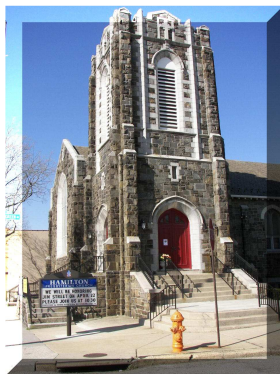
Dag 6/7: 5/6 mei 1970

Om zeven uur was het weer opstaan geblazen. Onze bussen stonden weer gereed op een bijzonder groot plein in de city of Hamilton. Om 9 uur 's morgens verlieten we de fabrieksstad op weg naar de volgende *homestay* London.

Die dag was zonnig en warm. De stemming onder de zangers was de hele reis al prima! Het bestuur had heel weinig klachten te verwerken gehad. Ach ja, mannen onder elkaar zijn net makke schapen. Even buiten Bradford dronken we koffie in een Holiday Inn. U weet wel net zo een als aan de rijksweg Amsterdam-Den Haag, onder Leiden. Daar werd het gezelschap getrakteerd op een soepkom koffie. De theelepels zijn in Canada drie keer zo groot als bij ons in Holland; je denkt dat er soep wordt geserveerd, maar dat blijkt dan koffie te zijn. De tafels met folders waren al gauw opgeruimd. Echt Holland hè? Elk papiertje dat je tegenkomt in de zak steken.

Na een half uurtje startten we weer en gebruikten de lunch in Stadford. Een stadje waar elk jaar Shakespeare gespeeld wordt. Voor het bedienend personeel zongen we enkele liederen onder leiding van Mathijs van Noort – onze dirigent en de soliste kwamen later pas naar London. Zij sliepen die dag uit. Na de lunch kwamen we door het indianendorp Brandfort. We zagen geen indiaan, hoewel ze er echt wonen. Om half vijf kwamen we aan in London. Daar wachtte ons een warme maaltijd en koffie. Ds. Bouma en collega Van Harmelen, beiden afkomstig uit Den Haag, glunderden van plezier toen ze bemerkten dat we heerlijk aten. De heer Spielman, de grote organisator, had bijzonder veel werk verricht om alles in goede banen te leiden. Ook dit etentje was door hem besproken. Ja, deze kleine, wat boerse man, had heel wat in de melk te brokkelen.

Ook de enigszins gezette, maar overvriendelijke mw.

Braaksma had een groot aandeel in de regio van onze reis. Ook zelf heeft het CRM goede regelaars in het bestuur. De heren hadden soms de grootste moeite om alles op tijd in de bussen te krijgen. Ze krijgen van het bestuur beslist een paar nieuwe schoenen en een dienstfluit. De schoenen voor het hard heen en weer lopen van bus tot bus en de fluit voor die vervelende telatkomers. Ja, en dan zingen die jongens ook nog, hoe durven ze hè? 'Van Santen zag een Spruitje staan op de voorgrond'. Foei, ze hebben

toch zo hun best gedaan deze kerels. We hopen maar dat ze er tegen kunnen. Ik geloof van wel! Over Van Santen gesproken, die heeft samen met Evert Rouwenhorst nota bene twee uur in een Piper-cup gevlogen. Dan liever de lucht in, dachten ze. Ze zagen voor de tweede maal de Niagara-Falls, vanuit de hoogte en Hamilton in de diepte. Samen in een Piper-cup, je, gezellig!

En dan Ene Frank Dekker van wie z'n hele familie zowat in Canada zit. Hij bezocht per vliegtuig Ottawa met toestemming van het bestuur om z'n broer of zuster te bezoeken. Onze vriend Karel v.d. Akker zat er warmpjes bij in Hamilton. Een bijzonder aardig, schatrijk vrouwtje stond hem op te wachten. Een soep die hij daar kreeg durfde hij haast niet op te eten. Bang voor morsen. Wat een dure beweging was het daar! Stoelen met kroontjes en dikke tapijten. Dag Karel, daar ga je dan! Ook hij rolde er weer goed doorheen. Voor Van der Mey was het op zondag 3 mei een grote dag. Zijn kleinzoon werd in Toronto gedoopt. Ds. Geuzenbroek liet *Psalms 130* en *I need Thee* zingen tijdens de dienst. Leuk hè? Van der Mey, en zijn vrouw die al een week in Toronto was, hadden een onvergetelijke zondag.

Verder stapten verschillende leden op de waterski, om er na enkele meters weer af te vallen in het zilte nat van het grote Ontariomeer.

Dat waren dan enkele belevenissen ertussendoor. Ongetwijfeld is er nog veel meer door de zangers beleefd. Wat mij persoonlijk wel is opgevallen, dat de oudere leden zoals Van Oort, Pasmaan, Willemse en Stoof plus nog vele anderen het zo bijzonder naar hun zin gehad hadden. Ze dachten niet aan moeheid. Flink hoor! Dr. Bom, onze 'vrouwenarts uit honderd' had nog geen man als patiënt gehad. Alleen enkele aspirines en zepillen gingen er uit z'n koffertje.

Na het eten van kip, sla en vla in het gebouw van de Hollandse Emigrantenvereeniging gingen we de bus weer in en reden naar de Universiteit van West-Ontario, waar we in de *Allummi-Hall* ons concert

zouden geven. Maar voordat het zover was, moest er eerst worden omgekleed. Nu dat werd een vertoning! Een complete striptease door 200 mannen. Lange, dunne, dikke, en bruine benen gingen broek in broek uit. Er werd ondanks vermoeidheid veel gelachen. Veel foto's werden hiervan gemaakt, die het wel zullen doen, denk ik.

Bij de aanvang van het concert ontstond er enige hilariteit. Ds. Bouma verwelkomde '200 sinners'. Dat moest natuurlijk *singers* zijn. We werden bestempeld tot zondaren. Ach het scheelt slechts één letter. De avond verliep buitengewoon goed. Onze alt en dirigent hadden zich met de organist deze dag teruggetrokken om wat uit te rusten van alle vermoeienissen. 's Avonds voegden ze zich echter weer bij ons gezelschap. Het werd een prima concert. In de pauze ontmoetten we weer diverse bekenden uit Holland. Dat is één van de leuke dingen van deze trip.

Onze voorzitter kon een mooi bedrag overhandigen van de leden voor het grote orgel in Ottawa, wat symbolisch op tweede pinksterdag zal worden overgedragen aan het Comité 'Thank You Canada'. Een geschenk van de Nederlandse Canadezen ter gelegenheid van de 25-jarige viering van de bevrijding.

De heer Pieter Speelman dankte de voorzitter, in dit op het Circus te Scheveningen gelijkende gebouw, met enkele welgemeende en tevens ontroerende woorden. Voor het eerst kon Speelman moeilijk uit zijn woorden komen. En na het programma van deze avond was onze tournee wat betreft Canada ten einde. Nog één nachtje slapen en de karavaan vertrok in de richting Amerika.

Grand Rapids

Dag 8: 7 mei 1970

Nu reden we in de bekende Greyhoundbussen. Die rijden door heel Amerika. Iedereen was gestoken in een luchtig pak. Deze dag moest er 500 km gereden worden van London in Canada naar Grand Rapids in de Verenigde Staten. Voor vertrek werden er eerst nog recensies over ons concert gelezen. Die klonken als een klok. Jan van Weelden werd hierin zelfs een 'excellent pianist' genoemd. Het deed hem echter niet zoveel. Veel meer belangstelling had hij voor de krant die de cupoverwinning van Feyenoord beschreef! Trouwens in alle bussen werd er met de Rotterdammers meegeleefd. Geen woorden maar daden klonk onderweg diverse keren! Ergens onderweg reden onze 'drivers' ons naar een drive-in hotel waar de koffie wachtte. Eén kwade chauffeur was er de oorzaak van dat bus 1 er de sokken inzette en wegreed naar de grens met achter zich de andere bussen, waarvan de chauffeurs niet beter wisten dan dat ze er goed aan deden. Een verbijsterd bestuur en de heer Speelman achterlatend. Al spoedig bij de grens bemerkten we dat er iets fout was gegaan. Regisseur Speelman had geen opdracht gegeven rechtstreeks naar de grens te rijden, maar eerst naar een hotel waar de tafels al gedekt stonden voor de lunch. Daar zouden we dan een invulformulier ontvangen! Dat moesten we dan ter plaatse invullen, dan kregen we verder bij de douane geen moeilijkheden. De bussen werden nu weer teruggedirigeerd naar dat hotel. Onder aanvoering van een woedende Speelman en een

zinderende Mooring! Onze 'driver' had toen helemaal de bokkenpruik op. Hij reed over stoepranden en door kuilen alsof hij een hoop schroot in z'n wagen vervoerde. Een vee-wagen was er niets bij. Vriend Kleine Deters riep dat de pot vol moest komen voor de chauffeur. Hij bedoelde de wc-pot, want we hadden een toilet aan boord. De goede man ontving helaas aan het eind van de dag dan ook geen fooi. Voorlopig zaten we aan de lunchen vulden we onze papieren in voor de douane. Het was werkelijk een hongerig leger dat zich tegoed deed aan de drive-inartikelen. Dat was soms geen eten meer, maar dat was vre... selijk lekker!

De tweede keer ging het nu wat vlugger bij de grens, hoewel we eerst de meegebrachte sinaasappels moesten opeten. Deze mochten niet worden ingevoerd. Ja, 't is toch wat hè? Onze dokter Bom werd ook kritisch bekeken. Vooral zijn koffertje werd goed doorsnuffeld. Na een half uur reden we in Amerika op weg naar Grand Rapids. Een zeer godsdienstige stad met op elke hoek wel een kerk. Enkele broeders hebben er zelf een gesticht.

Om half acht kwamen we daar aan. Het was warm en zonnig. Nog zonniger stonden de gezichten van onze afhalers. Veel Nederlanders die al langer dan 20 jaar in Amerika woonden. De ontvangst was allerhartelijkst. We kregen allemaal een envelop met inhoud (geen geld hoor) van het Comité mee. Daar ging het CRM voor de zoveelste keer uiteen. Mijlen van elkaar verwijderd dachten we terug aan deze mooie, maar vermoeiende dag. We konden ons nog maar moeilijk realiseren dat we zover van huis waren. Duizenden kilometers verwijderd van onze vrouwen of moeders die alweer aan de ochtend begonnen te denken. Ons bestuurslid Westra b.v. belde die avond z'n vrouw op. Ze zei: "jullie zijn gisteren in Amerika aangekomen hè?" Dat was echter niet gisteren, maar vandaag. In Holland dacht ze niet zo gauw aan het tijdsverschil van zes uur. Dat zijn wel leuke ervaringen.

Dag 9: 8 mei 1970

Op vrijdag 8 mei konden we ons weer op onze eigen manier vermaken. We reden weer veel in auto's. Overal brachten onze mensen ons naar toe. Ik hoorde iemand zeggen: "jullie hebben al meer gezien dan menig emigrant". Dat geloof ik graag. 's Avonds was het CRM echter weer compleet. We kregen een officiële ontvangst in de school waar we ook gearriveerd waren. De High School zat stikvol zangers met hun gastheren en -dames. We hadden daar een soort receptie in overhemd (vanwege de hitte). Er was koffie en limonade. Vele toespraakjes werden er gehouden onder andere door de consul-generaal John Stetekee en dhr. Mooring. Onze voorzitter overhandigde zijn zoveelste Delfts Blauwe pul, die in dank werd aanvaard. De heren waren er bijzonder blij mee. Daarna vertoonde de heer Carl van Oostenbrugge een buitengewoon mooie diareportage over Michigan. Schitterende opnamen en prachtige muziek van o.a. Händel en Frank (gespeeld door Asma). Mr. Oostenbrugge sprak een kort inleidend woord. Hier ontstond enige hilariteit. Hij vertelde

namelijk dat de opnamen gemaakt waren in de winter. Hij zei: "mijn vrouw moest thuisblijven. Ik heb drie kinderen, twee jongens en een meisje. Daar heb ik twee weken over gedaan"! (Natuurlijk over die opnamen, *you know*). Dus u begrijpt dat daar wel met gelach op werd gereageerd. Het was toen de avond ten einde liep een complete broeikasttemperatuur. Wat was het warm in Grand Rapids.

Het CRM zong op verzoek nog enkele liederen die er helaas vanwege het lage plafond en de hitte nu niet zo stralend uitkwamen. De dirigent gooide het op vermoeidheid.

Na afloop stapten we weer in onze Oldsmobil of Buick. Wat een weelde hè? Ik voelde me steeds meer ambassadeur van Holland. Trouwens, het is ons altijd voorgehouden: "mijne heren, ons CRM treed op in Amerika als Ambassadeur van Nederland!" Maar al zitten we dan in ons landje haast bij elkaar op schoot, toch sta ik volledig achter de tekst van het door Tony Jaanus Rebel helaas maar eenmaal gezongen lied van C. van Rennes 'Mijn Vaderland'. Ik weet dat er mannen zijn die daar anders over denken.

Dag 10: 9 mei 1970

Na een kort nachtje is het alweer 9 mei geworden. Een bloedhete dag! Westra, Spits en uw verslaggever hadden een bijzonder aardige gastheer. Hij maakte ijzeren hekken in allerlei vormen. Heel kunstig. Hij 'fickerde' trouwens alles aan elkaar hier in Amerika! Hij bracht ons overall heem, die Nelis v.d. Pol en zijn vrouw zorgden best voor ons. Ik heb 's morgens vroeg nog nooit zoveel gegeten als in Grand Rapids. Pannenkoeken, wentelteefjes en geroosterd brood. Het kon niet op. De dagen vlogen om en het was voordat men er erg in had alweer tijd voor het zwarte pak. We gingen aan ons op één na laatste concert beginnen. In een hete Reformed Church zal een menigte op ons te wachten. Al weer een overvolle kerk waar geen man meer bij kon. De stemming was prima! Daar stonden 200 mannen in het zwart en een alt in het lang tegenover een publiek in overhemd. We schrokken wel even toen de burgemeester bekend maakte dat er een tornado dreigde.

We moesten hem wel in de gaten houden. Dat deden we ook graag. We hielden de deuren open. Gelukkig dreef hij over richting Mexico, waar hij dood en verderf zaaide. De krant meldde de andere dag 26 doden.

Ons concert verliep op de gebruikelijke wijze. Een heel fijne avond. Ool nu weer werd er prima gezongen. Ook de Four Sounds waren goed op dreef. Ze reden ook nu weer in de *Gospeltrain*. De trein van het geloof. Na afloop ontmoetten wij mensen die meer dan 12 uur hadden gereden om ons te horen. Ze kwamen helemaal uit Ohio. Ook hebben we al fans. Uit Hamilton waren ze ons nagereisd. Bijzonder leuk! Het was een grandioos feest hier in Grand Rapids. Weet u wat mij opviel, dat de latijnse nummers het hier weer

wel deden. Ook voor deze mensen was het Wilhelmus een ware belevenis! Jan van Weelden en onze alt waren ook nu weer uit de kunst. Al met al weer een succes voor het CRM. Ondanks de steeds meer toenemende vermoeidheid van dirigent, solisten en zangers werden we toch altijd weer opgepept door het publiek, dat in geweldig grote getale naar onze concerten kwam luisteren.

Holland Michigan

Dag 11/12: 10/11 mei 1970

De daarop volgende zondag gingen we tweemaal met het koor naar de kerk. De eerste was in de Reformed Church waar voorging ds. Spijkman van het Calvin College te Grand Rapids en de tweede maal in de Chr. Reformed Church bij ds. Hellinga. Tweemaal een stampvolle kerk. We zongen daar o.a. *Eens zal op die grote morgen*. Kunt u het zich voorstellen? Dit lied werd midden tussen de negerbevolking gezongen. Dan gaat er speciaal bij het vierde couplet wel wat door je heen: 'kleur of ras is niet belangrijk, maar Gods gunst aan hen verleend'. Dit lied deed het overigens heel goed op onze tournee. Overal was er veel vraag naar. Onze gastheer houdt er een aardige hobby op na. Hij 'golft'. Een demonstratie op het vloerkleed was het resultaat. Bescheiden speelden wij ook een spelletje mee. Toch wel leuk hoor. De mensen hier verlengden toch allemaal wel naar die gezelligheid in ons land. Die is daar volkomen weg. Je zag ze gewoon opleven. Ze hadden weer eens een Hollandse avond. Een goed gesprek, geen tv aan, veel lachen en wat drinken. Praten, zingen, zingen praten. Onze monden zijn nog nooit zoveel open geweest als op deze reis, waarvan nu het einde in zicht kwam. Het laatste concert in Holland Michigan was aan de orde.

Ik ga nu weer niet het hele programma na, maar alleen wil ik vermelden dat we vreselijk moe en warm waren. Dat we daar toch nog een goed eind aan

brachten was zonder meer een wonder. We konden ons uitzingen. Arie Pronk slaakte een zucht van verlichting toen de laatste tonen hadden geklonken. Arie had deze avond een paar fraaie klompen ontvangen met als inscriptie: 'Arie Pronk, conductor of the Residential Male Choir from The Hague'. Dat was heel leuk. Hij zou ze voor de zondag bewaren. Jan van Weelden leefde zich voor de laatste keer op de tournee uit met het *Merck toch hoe sterck* en Tony Jaanus zong voor het laatst *O, Rest in the Lord*. The Four Sounds hoorden we nog eenmaal in de prachtige spiritual *O Freedom*. Toen was alles afgelopen. We ontmoetten buiten weer allerlei mensen die ons de hand drukten om ons te bedanken. Een doodvermoeide dirigent en organist zetten nog wat handtekeningen. Het muzikale gedeelte van de reis was ten einde. Ons wachtte alleen nog de reis naar Nederland.

Terug naar huis

Dag 13: 12 mei 1970

Op 13 mei, na een rustige dag, vertrok de stoet naar het vliegveld van Detroit. Na een ontroerend afscheid in Grand Rapids en na vriendelijke woorden door het Comité gesproken onder andere bij monde van de heer Witte, de grote

organisator in de States, vertrokken de Greyhound bussen. Sommigen volgen ons in de auto tot buiten Grand Rapids. Om half tien 's avonds kwamen we op het vliegveld aan. Daar gebeurde praktisch hetzelfde als op Schiphol. In de rij staan, twee aan twee. Passencontrole, tickets in ontvangst nemen en dergelijke. Om 11 uur stapten we het vliegtuig in. Het was weer de *Vasco da Gama*. We namen onze eigen plaatsen in. Van vermoeidheid was een ieder wat suf. Om 23.15 uur ging ons vliegtuig de lucht in. We verlieten toen officieel de Amerikaanse grond en kozen het luchtruim richting Nederland.. Iedereen was volkomen afgedraaid. De KLM-service was alweer prima een krant uit Detroit, de traditionele pantoffeltjes. Daar zaten we dan: de pantoffelhelden-tenoren en bassen van het Christelijk Residentie Mannenkoor, tevreden over ons succes in die Nieuwe wereld. De stewardessen hadden het weer druk voor die 200 kerels en die ene vrouw! Alles was praktisch hetzelfde als de eerste keer. Boven Quebec hoorden we van de marconist dat de temperatuur in Nederland 11 graden was. Dat was niet veel. We waren gewend aan 22 graden en hoger. Dat wordt weer acclimatiseren.

Dag 14: 13 mei 1970

Om 13.30 uur wordt het al licht. Een prachtig gezicht. In de lucht is het toch anders dan op de grond. Om 16.00 uur kregen we de lunch. Toen was het in Nederland 10.00 uur in de morgen. De vlucht verliep rustig en de zangers waren zeer onrustig. Ze verlangden allen naar hun familie. Er werd veel heen en weer gelopen en drankjes gehaald bij de purser. Om ongeveer 12.00 uur vloog ons toestel boven Ierland. Het was helder en we konden het land duidelijk vanuit de lucht waarnemen. Boven de Noordzee richtte de heer Doele zich tot de tevreden schare. Hij bedankte allen voor de fijne reis! Ook Tony Jaanus-Rebel greep de microfoon om allen te bedanken voor de prettige samenwerking. Zij hoopt dat er nog eens een uitnodiging van de zijde van het bestuur kwam, dan ging ze graag weer mee! Ook de leider van de Four Sounds richtte zich per microfoon tot ons om te bedanken voor de fijne dagen.

Om half één waren we boven Nederland. Onder ons zagen we de vertrouwde prachtige bollenvelden en toen kwam dat kleine velletje papier, dat even later de geweldige landingsbaan van Schiphol bleek te zijn, op ons af. Nog even en we stonden aan de grond! Op de pieren zagen we onze vrouwen, verloofdes en moeders staan. Zwaaiend met beide handen, sommigen met oranje wimpels! Geweldig zo'n ontvangst. De reis was nu echt ten einde. Het CRM was thuis. Bussen stonden gereed om ons naar de Opstandingskerk te brengen. Hier eindigt mijn officiële reisverslag.

Ik heb getracht u een zo goed mogelijk overzicht te geven. Ik weet best dat er nog veel, zelfs heel veel vergeeten is, maar dat kunt u dan altijd nog uit de kranten lezen of van de zangers zelf horen. Dit verslag is speciaal

bedoeld voor diegenen die om welke reden dan ook niet meekonden. Natuurlijk ook voor de dames, die ons 14 dagen afstonden aan de landen van de *Maple Leaf* en *Uncle Sam*. Het was een wondermooie maar gigantische reis! Er zal nog lang over naverteld worden.

DANKWOORD

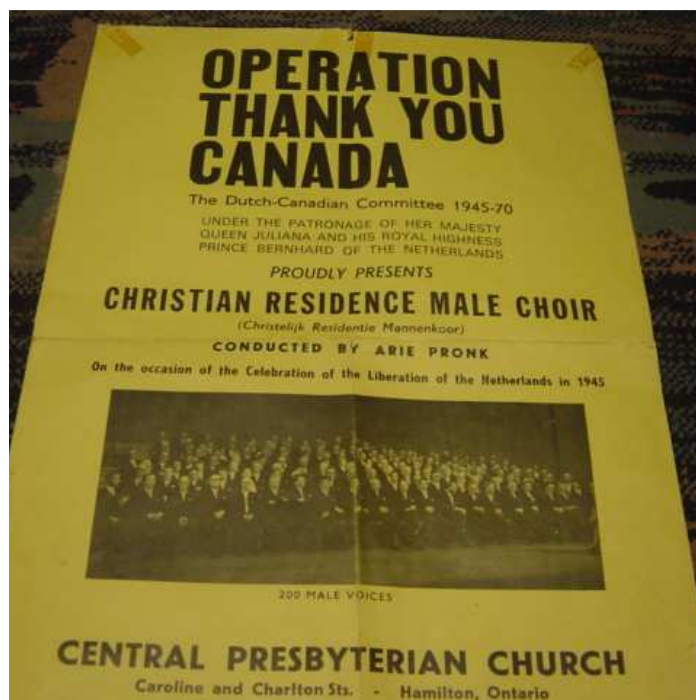
Nu ga ik nog even het bestuur in het zonnetje zetten. In de eerste plaats de heer Mooring. Deze man heeft wel zoveel voorbereidend werk gedaan, dat hij speciaal bedankt moet worden. Zonder deze voorzitter hadden wij nooit deze reis kunnen maken. Direct hierna is de heer Van Rooyen aan de beurt. Ook deze secretaris heeft

bijzonder veel werk gedaan, samen met zijn secondant Kleine Deters. Heren, hartelijk dank! De artistiekelingen in het bestuur: Colpa en Toet! Vriend Colpa ontwierp een groot wanddoek voor deze reis, voorstellende stukken kristal met daarboven het Kruis. De stukken kristal stelden de karakters van de zangers voor die allen dat ene kruis beleden! Overal waar we optraden hing dit doek (opvouwbaar en vijf meter lang) aan de wand.

Dan vriend Toet, die de tekst van het *Liberation* in Oudhollandse letters ontwierp. Tevens was ons fantastische draaiboek van zijn hand.

Mijne heren, rust allemaal eerst maar eens lekker uit. U hebt het allen verdiend! Heren De Geus en Van Viegen, hartelijk bedankt voor uw voortreffelijke artikelen in de krant. Velen hebben hiervan genoten. Bovenal danken wij God, dat Hij ons in de gelegenheid stelde om deze reis te mogen maken en dat hij ons weer veilig thuis bracht in onze gezinnen. Laat het ten slotte nog lang in onze harten naklinken: "Glory, glory, halleluja".

Peter Willemse

De groepsfoto met alle koorleden voor de grote raamposter dat het publiek voor 5 mei 1970 in de Central Presbyterian Church in Hamilton, Ontario, Canada moest oproepen.